

DEMARI NUORET

Työeläkevakuutus tulevaisuuden politiikan näkökulmasta

Telan hallinnon koulutus 11.5.2017

Mikkel Näkkäljärvi
Demarinuorten puheenjohtaja

Kuka Mikkel?

- Johtamisen opiskelija Lapin yliopistosta, kotoisin Inarista
- Demarinuorten puheenjohtaja, SDP:n puoluehallituksessa ja eduskuntaryhmässä
- Kaupunginvaltuutettu ja SDP:n valtuustoryhmän puheenjohtaja Rovaniemeltä
- Eläkepolitiikkaa SAMOKissa 2014 , viime aikoina Kimmo Kiljunen työllistänyt
- Tunturi-Kiekon kasvatti ja suomalaisen työeläkejärjestelmän fani

Työeläkejärjestelmän tulevaisuus

- Työeläkejärjestelmän perusta
- Nuorten tulevaisuususkon heikentyminen ja luottamus eläkejärjestelmään
- Sukupolvipolitiikka nostaa päätään
- Sosiaaliturvan uudistaminen - entä eläkkeet?
- Kuka tulevaisuudessa päättää eläkkeistä?
- Mitä päättäjien pitäisi tehdä?

Työeläkejärjestelmän perusta

Suomen työeläkejärjestelmä on EU:ssa ainutlaatuinen, sillä lakisääteinen eläketurva kuuluu Suomessa kaikille työntekijöille ja yrittäjille.

Työeläkejärjestelmä on osa lakisääteistä sosiaaliturvaa. Se on vakuutus, mutta pakollinen kaikille.

Työeläkejärjestelmä toimii niin kauan kuin sitä halutaan rahoittaa. Sen takia on niin tärkeää, että luottamus järjestelmää kohtaan on korkea.

Nuorten usko tulevaan

Selvitysten mukaan nuorten luottamus eläkejärjestelmää kohtaan on viime vuosina heikentynyt. Vuonna 2014 enää vähän yli puolet nuorista uskoi sen turvaavan kohtuullisen toimeentulon vanhuudessa.

Tutkimuksissa on myös havaittu, että **nuorten tulevaisuususkko on muutenkin heikentynyt.**
(Nuorisobarometri)

Tämän päivän päättäjien tärkein tehtävä on palauttaa ihmisten usko tulevaisuuteen.

Sukupolvipolitiikka nostaa päätään

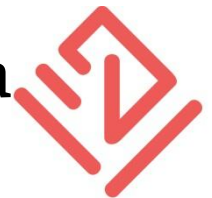
Sukupolvipolitiikka on nostanut ja tulee nostamaan enenevissä määrin päätään.

Eläkejärjestelmä on vain osa tätä keskustelua.

Nuorten ansiot jäämässä ensimmäistä kertaa maailmanhistoriassa pienemmiksi kuin vanhempiensa. (Suomen Pankki)

2010-luvulla on kasvanut eläkemenot.

Sote- ja vanhustenhoitomenot vasta toden teolla kasvamassa.

Sukupolvipolitiikka nostaa päätään

Nuorten huolenaiheena on ymmärrettävästi myös epävarmat työmarkkinat. Silpputyö sekä alusta- ja keikkatalous työllistää nuoria tulevaisuudessa yhä useammin.

Eläkejärjestelmän on kyettävä vastaamaan tähän haasteeseen.

Eläkejärjestelmä on osa kokonaisuutta, jossa moni nuori kokee ja uskon, että vielä useampi tulee kokemaan, ettei sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteudu.

Sukupolvipolitiikka nostaa päätään

Jossain vaiheessa tulemme keskustelemaan yhteiskunnassa laajemmin myös vanhustenhoidosta.

Väestön ikääntyminen lisää vanhuudesta koituvia kustannuksia ja sen rahoittamiseksi yhteiskunnan on mietittävä keinoja.

Kysymys:

Korkeammat verot, hoidon rahoittaminen yhä enemmän omalla omaisuudella vai käänteinen elatusvelvollisuus?

Joka tapauksessa maksajina on tulevat sukupolvet ja nuoret ellei voida puuttua nykyisiin eläkkeisiin.

Toteutuuko sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus?

Tämä on tärkeä kysymys, koska **nuoret tulevat rahoittamaan järjestelmän.**

Elinaikakerroin leikkaa nuorten eläkkeitä merkittävästi. Esimerkiksi itse (s. 1990) saan lähes 20 % pienemmän eläkkeen kuin isäni (s. 1951), mikäli teemme samanlaisen työuran.

Myös eläkemaksut ovat nousseet huimasti. Vanhempiemme sukupolven eläkemaksujen tuotto on huomattavasti meitä suurempia.

Kuinka työeläkejärjestelmän maksuvajetta voitaisiin hoitaa?

Työeläkejärjestelmän rahoitus on tasapainossa. Vaikka talous näyttäisi elpyvän hitaasti, työllisyysasteen pitää nousta ja työurien pidentyä paljon. Haasteita voi olla vastaisuudessakin.

Nykyään tasapainotuskeinoja on neljä: eläkemaksujen nostaminen, työurien pidentäminen, työllisyyden nostaminen ja tulevien eläkkeiden leikkaaminen,

Nykyisiin eläkkeisiin ei voida koskea.

Oikeudenmukaista?

Kuinka työeläkejärjestelmän maksuvajetta voitaisiin hoitaa?

Nykyisten työeläkkeiden suojan tausta: Perustuslakivaliokunnan kanta 1960-luvulta, jonka mukaan työeläkkeet katsotaan ihmisten omaisuudeksi.

Perustuslaki puolestaan suojaa ihmisten omaisuutta. Ennen nykynuorten syntymää päätettiin siis rajata yksi keino pois.

Yhtenä vaihtoehtona voisi olla Ruotsin eläkejarrumalli. Siinä säästetään kaikilta työeläkettä saavilta, ei vain työelämässä olevilta.

Työeläkejärjestelmän oikeutus

Työeläkejärjestelmän oikeutuksen edellytys on siis se, että sitä halutaan ylläpitää. Sen takia **sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulma on otettava vakavasti.**

Työeläkejärjestelmän on osana muuta yhteiskuntapolitiikkaa sopeuduttava nuorten vaatimukseen.

Ydinkysymys: Kuinka saada järjestelmät toimimaan nuorille ja tulevillekin sukupolville?

Työeläkejärjestelmän oikeutus

Myös **sukupuolten välisestä tasa-arvosta on kyettävä huolehtimaan**. Eläke-erot ovat palkkaeroja suuremmat ja työeläkejärjestelmä toisintaa tuloeroja.

Kaikkeen päätöksentekoon tarvitaan sukupuolivaikutusten arviointia. Nykyään arviointia tehdään hallitusohjelmien, budjettien ja vaaliohjelmien osalta puutteellisesti.

Luottamus työeläkejärjestelmään

Jyri Liukko (2016):

Naiset ovat miehiä useammin huolissaan eläkkeen riittävydestä.

Eläke-erot, ylisuuret eläkkeet ja eriarvoisuus huolettavat monia.

Järjestelmän läpinäkyvyys ja pakollisuus lisäävät luottamusta järjestelmään.

Työeläkevakuutus tulevaisuuden politiikan näkökulmasta

Työperustaiset etuudet tulevat hakemaan oikeutustaan yhteiskunnallisessa keskustelussa varmasti jatkossakin.

Jos kaikille ei riitä pysyvää työtä, voiko sosiaaliturvaa rakentaa työn perustalle?

Tulevaisuudessa ansiosidonnainen työttömyysturva ja työeläkejärjestelmä kohtaavat varmasti haastamista.

Työeläkevakuutus tulevaisuuden politiikan näkökulmasta

Lähes jokaisessa puolueessa on haluja uudistaa sosiaaliturvaa. Avainsanoja: yksinkertaistaminen, byrokratian vähentäminen, kannustinloukkujen purkaminen.

Fakta: automaattisempi sosiaaliturvauudistus tulee aina maksamaan, ja paljon.

Sosiaaliturva on Suomessa alikäytetty. On paljon ihmisiä, jotka eivät sitä saa, vaikka olisi oikeus.

Automaattisempi sosiaaliturva korjaisi tämän, ja lisää kustannuksia.

Työeläkevakuutus tulevaisuuden politiikan näkökulmasta

Silti automaattisempi uudistus tulee jossain vaiheessa, ennemmin tai myöhemmin. Miten se rahoitetaan?

Mitä tehdään ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle ja työeläkkeille?

Työeläkevakuutus tulevaisuuden politiikan näkökulmasta

Entäs sitten jos työeläkejärjestelmän luottamus heikkenee tarpeeksi ja yhä suurempi osa kokee tarpeelliseksi sijoittaa yksityisiin vakuutuksiin?

Senkin takia luottamus on turvattava.

Kuka päättää tulevaisuudessa eläkkeistä?

Keskitettyä palkanmuodostusta ja kolmikantaista päätöksentekojärjestelmää murennetaan.

Missä palkoista päätetään jatkossa?

Missä eläkkeistä päätetään jatkossa?

Valtioneuvoston kanslian ikääntymisraportti 2009:

- “Suuret ikäluokat voisivat estää hyödyllisten uudistusten tekemisen”
- Ja vaatia itselleen parempia etuja: “Esimerkiksi käy muun muassa tilanne, jossa eläkeläiset saavat kasvavalla poliittisella voimallaan lisättyä eläke-etujaan, vaikkapa palautettua puoliväli-indeksin työeläkkeisiin”

Tärkein kysymys

Kuinka saada järjestelmät toimimaan nuorille ja tulevillekin sukupolville?

Tärkeää huomata, ettei kyse ole vain eläkejärjestelmästä.

Päätäjien on oltava kiinnostuneita kaiken yhteiskuntapolitiikan oikeudenmukaisuudesta.

Omia mielipiteitä

Universaali työeläkevakuutusjärjestelmä on pragmaattinen tapa turvata toimeentulo suurimmalle osalle väestöstä. Pakolliset maksut takaavat sen, että ihmiset varmasti säästävät vanhuuspäiville.

Eläkemaksuja ei voi korottaa loputtomiin (työllisyys) eikä työelämässä olevien tulevia eläkkeitä leikata (nuorten luottamus).

Tarvitaan uusi sukupolvisopimus. Jos työllisyys ei parane tarpeeksi eikä sote-menoja saada kuriin, on aidosti pohdittava muitakin vaihtoehtoja.

Uusi sukupolvisopimus?

Työelämässä olevien ja sinne vasta tulossa olevien työeläkkeiden rahoitus on turvattava.

On tehtävä SoTe-uudistus, joka vähentää kustannuksia.

Investointeja koulutukseen, varhaiskasvatukseen, tutkimukseen.

Työllisyysastetta ylös, lisättävä myös osa-aikatyötä, kannustettava työn perässä muuttamiseen

Uusi sukupolvisopimus?

On tehtävä sosiaaliturvauudistus, joka automatisoi järjestelmää, poistaa kannustinloukkuja ja kannustaa myös osa-aikaisen työn vastaanottamiseen.

Yhteiskunnan on tarjottava turvaa myös uuden työn tekijöille. Alustatalous, yksinyrittäjät, freelancerit, apurahatutkijat. Miten turvataan heidän eläkkeet?

Eläke-eroja on pyrittävä pienentämään. Eriarvoisuus on iso ja epäsuosittu kehityskulku.

Vielä pari pointtia

Työeläkeyhtiöiden toiminnan on oltava avointa ja läpinäkyvää. Sijoitusten tuotto on tärkeää, mutta enenevissä määrin myös vastuullisuus ja eettisyys.

Eläkepopulismi on tullut jäädäkseen. Faktoja ja rohkeita puolestapuhujia tarvitaan. Edessä on vielä lukuisia indeksi-kampanjoja. Toistaiseksi mikään puolue ei ole mukana, mutta onko vain ajan kysymys? Entä eläkekatto?

Olen varma, että **kysyntää toimivalle turvalle on ja tulee olemaan.**

Aina saa kutsua kylään!

Mikkel Näkkäläjarvi

puh. 0400765002

e-mail. mikkel.nakkalajarvi@demarinuoret.fi

DEMARINUORET